

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 29 sierpnia 2012 r. w Łodzi

sprawy **J. N.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o podleganie zaopatrzeniu emerytalnemu twórców,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

z dnia 16 grudnia 2011 r., sygn. akt: VIII U 475/11;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 283/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 lutego 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że J. N. podlega zaopatrzeniu emerytalnemu twórców w okresie od 1 stycznia 1974 roku do 10 marca 1994 roku, a składki na zaopatrzenie emerytalne twórców za ten okres, nieopłacone do dnia 10 stycznia 2011 roku, uległy przedawnieniu i nie będą dochodzone. W odwołaniu z dnia 25 lutego 2011 roku J. N. podniósł, że nie opłacił składek, ponieważ nie otrzymał pisma ZUS informującego o terminie do zapłaty składek, toteż termin powinien być mu przywrócony. ZUS I Oddział w Ł. domagał się oddalenia odwołania. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 16 listopada 2011 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, J. N. od 1971 roku do 10 marca 1994 roku wykonywał działalność twórczą i nie posiadał w tym czasie innego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym. Od 1 maja 1994 roku do 30 września 1996 roku odwołujący prowadził działalność gospodarczą - galerię autorską. Decyzją z dnia 30 listopada 2010 roku Komisja do spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego orzekła, że J. N. działalność twórczą jako plastyk rozpoczął od 23 czerwca 1971 roku. Decyzję tę odwołujący otrzymał 20 grudnia 2010 roku. Z dalszych ustaleń wynika, że pismem z dnia 20 grudnia 2010 roku, uznanym za doręczone per awizo, organ rentowy poinformował J. N., że jest on zobowiązany do zgłoszenia się do ubezpieczeń społecznych w terminie 7 dni od otrzymania decyzji Komisji do spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców oraz do opłacenia składek na zaopatrzenie emerytalne twórców od dnia 1 stycznia 1974 roku w terminie do dnia 10 stycznia 2011 roku. Odwołujący nie dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych w terminie 7 dni od otrzymania decyzji z dnia 30 listopada 2010 roku i do dnia 10 stycznia 2011 roku nie opłacił składek za okres wykonywania działalności twórczej. J. N. 22 grudnia 2010 roku wystąpił do ZUS o emeryturę. Do wniosku załączył decyzję z dnia 30 listopada 2010 roku. Organ rentowy nie przyznał wnioskodawcy prawa do emerytury, toteż w dniu 31 stycznia 2011 roku J. N. złożył wniosek o umożliwienie mu złożenia wniosku o objęcie ubezpieczeniem z tytułu działalności twórczej. Pismem z dnia 14 lutego 2011 roku ZUS poinformował ubezpieczonego, że po upływie ustawowo oznaczonego terminu twórca regulować może tylko należności składkowe, które nie uległy przedawnieniu. Sąd dał wiarę przesłuchanym świadkom, w tym pracownikom organu rentowego oraz dowodom z dokumentów załączonych do akt, których wiarygodności strony nie kwestionowały. Sąd oddalił wniosek o przesłuchanie dalszych świadków - pracowników ZUS, jako zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania. W ustalonym, jak wyżej, stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne. Do dnia 31 grudnia 1998 roku obowiązek ubezpieczenia społecznego osób wykonujących działalność twórczą regulowały przepisy ustawy z dnia 27 września 1973 roku o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin. Dla twórcy wykonującego działalność twórczą w dniu wejścia w życie tej ustawy obowiązek opłacania składek powstawał z dniem 1 stycznia 1974 roku. Uznawanie działalności za twórczą lub artystyczną i ustalanie daty jej rozpoczęcia leży w kompetencjach Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców.

Z kolei przepis art. 36 ust. 4a aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi, że zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych twórcy dokonują w terminie 7 dni od otrzymania decyzji Komisji, ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności. Termin do opłacenia składek za okres wykonywania działalności przed dniem wydania decyzji reguluje przepis art. 47 ust. 1a ustawy systemowej. Następnie, powołując kolejne przepisy dotyczące przedawnienia składek, Sąd Okręgowy podkreślił, że przed dniem 1 stycznia 2003 roku składki przedawniały się po upływie 5-ciu lat od dnia, w którym stały się wymagalne. J. N. w dniu 20 grudnia 2010 roku otrzymał decyzję ustalającą początek jego działalności twórczej i od tej daty miał obowiązek w ciągu 7 dni złożyć wniosek o objęcie go ubezpieczeniem, zaś składki za okres działalności wykonywanej przed dniem wydania decyzji winien opłacić do dnia 10 stycznia 2011 roku. Odwołujący żadnego z tych obowiązków nie zrealizował. Zgodnie z art. 59 § 1 pkt 9 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 ustawy systemowej, przedawnienie składek powoduje wygaśnięcie zobowiązania, a zatem płatnik składek nie jest już zobowiązany do zapłaty składek, a organ rentowy, nie mając tytułu prawnego, nie jest uprawniony do ich pobierania. Dlatego też rację ma organ rentowy wskazując, że składki należne od J. N. na zaopatrzenie emerytalne twórców za okres od 1 stycznia 1974 roku do 10 marca 1994 roku i składki na Fundusz Pracy za okres od 1 grudnia 1991 roku do 10 marca 1994 roku uległy przedawnieniu i brak jest podstaw do ich opłacenia oraz pobrania. Odnosząc się do wniosku o przywrócenie terminu do opłacenia składek Sąd Okręgowy zważył, iż nałożony na organ administracyjny obowiązek informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych mających wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków, nie zwalnia osób prowadzących działalność gospodarczą z obowiązku zaznajamiania się z przepisami prawa, regulującymi ich uprawnienia i obowiązki wynikające z prowadzenia działalności. Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy odwołanie oddalił z mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Apelację od powyższego rozstrzygnięcia w całości wywiódł ubezpieczony, poprzez swego profesjonalnego pełnomocnika. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił obrazę prawa procesowego przez:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez błędną ocenę materiału dowodowego polegającą na całkowitym pominięciu części dowodów, tj. zeznań świadków i sprzeczność ustaleń z treścią zebranego materiału przez błędne przyjęcie, że nie występują przesłanki do przywrócenia ubezpieczonemu terminu do złożenia wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym twórcy oraz do złożenia deklaracji ubezpieczeniowych i opłacenia składek, co skutkowało oddaleniem odwołania;

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na błędnym przyjęciu, że ubezpieczony jako twórca jest przedsiębiorcą, do którego nie ma zastosowania art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 9 k.p.a. oraz art. 8 k.p.a., co w konsekwencji doprowadziło do błędnego uznania przez Sąd, że organ rentowy nie miał obowiązku pouczenia ubezpieczonego o konieczności złożenia w terminie 7 dni od otrzymania decyzji wniosku o objęcie ubezpieczeniem twórcy, o konieczności złożenia dokumentów oraz opłacenia składek do dnia 10 następnego miesiąca

po miesiącu, w którym otrzymał decyzję oraz o konsekwencjach tych czynności;

3. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów poprzez pominięcie okoliczności, że ubezpieczony zgłosił się do ZUS w dniu 22 grudnia 2010 roku wraz z decyzją, którą otrzymał w dniu 20 grudnia 2010 roku, a więc w ustawowym terminie 7 dni, który został zachowany;

4. naruszenie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów oraz rat. 316 § 1 k.p.c. przez niewzięcie pod uwagę przy wydawaniu zaskarżonego wyroku faktu, że organ rentowy pismem doręczonym w dniu 28 stycznia 2011 roku wyznaczył ubezpieczonemu miesięczny termin do złożenia wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym twórcy, który został przez ubezpieczonego dochowany, gdyż w dniu 30 stycznia 2011 roku złożył wniosek o objęcie ubezpieczeniem;

5. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez nieuzasadnione oddalenie wniosków ubezpieczonego o zobowiązanie Poczty Polskiej do wskazania, czy miały miejsce inne, podobne przypadki reklamacji związanych z niedostarczonymi przesyłkami pocztowymi w okresie remontu urzędu pocztowego nr 11 oraz do wskazania listonosza, który dokonał rzekomej awizacji przesyłki pocztowej z dnia 20 grudnia 2010 roku celem przesłuchania tego listonosza w charakterze świadka na okoliczność faktycznego doręczenia ubezpieczonemu przesyłki;

6. naruszenie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. przez brak wyczerpującego wyjaśnienia przyczyn, dla których Sąd:

- całkowicie pominął zeznania świadków E. K., I. U., D. K. co do informacji przekazywanych ubezpieczonemu w zakresie postępowania o uzyskanie świadczenia emerytalnego i złożenia wniosku o objęcie ubezpieczeniem emerytalnym twórcy i artysty,

- oddalił wnioski dowodowe ubezpieczonego o zobowiązanie Poczty Polskiej do wskazania czy miały miejsce inne, podobne przypadki reklamacji związanych z niedostarczonymi przesyłkami oraz do wskazania listonosza, który dokonał rzekomej awizacji przesyłki z dnia 20 grudnia 2010 roku,

- odmówił mocy dowodowej wyjaśnieniom ubezpieczonego oraz świadka M. N. dotyczących nieodebrania pisma z ZUS z dnia 20 grudnia 2010 roku, braku informacji od organu rentowego o konieczności złożenia dokumentów i opłacenia składek do 10 stycznia 2011 roku, braku zainteresowania pracowników ZUS dokumentacją dotyczącą zawieranych przez ubezpieczonego umów w okresie wykonywania działalności twórczej, odmowy przyjęcia wniosku o objęcie ubezpieczonego zaopatrzeniem emerytalnym twórcy,

- nie ustosunkował się do wniosku ubezpieczonego o przywrócenie terminu do opłacenia składek za wskazane w decyzji Komisji okresy działalności twórczej;

7. jak też naruszenie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i oddalenie odwołania, podczas gdy zaskarżona decyzja wydana została z rażącym naruszeniem zarówno przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 24 ust. 4 u. o s.u.s., z art. 48b, art. 47 ust. 1 i art. 36 ust. 4a tej ustawy, przepisów postępowania, jak i ustaleń faktycznych.

Apelujący zarzucił także obrazę prawa materialnego przez:

a) naruszenie art. 48b, art. 47 ust. 1, 1a oraz art. 24 ust. 4 w zw. z art. 36 ust. 4a ustawy o s.u.s. przez ich błędną wykładnię i bezpodstawne stwierdzenie, że należności z tytułu składek uległy przedawnieniu i ubezpieczony nie jest uprawniony do ich uiszczenia, podczas gdy należności z tytułu składek stały się wymagalne dopiero po dniu 10 stycznia 2011 roku i zgodnie z art. 24 ust. 4 ustawy o s.u.s. dopiero od tej daty należy liczyć okres ich przedawnienia;

b) naruszenie art. 36 ust. 4a ustawy o s.u.s. oraz art. 47 ust. 1 i 1a ustawy o s.u.s. przez ich błędną wykładnię i uznanie, że wskazane w tych przepisach terminy nie podlegają przywróceniu w przypadku, w którym ubezpieczony nie złożył w terminie 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji wniosku o ubezpieczenie społeczne oraz nie przesłał deklaracji rozliczeniowych, imiennych raportów miesięcznych i nie opłacił składek za okres wykonywania działalności twórczej przed dniem wydania decyzji, czyli że traci bezpowrotnie prawo do ich uiszczenia;

c) naruszenie art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy wszelkie okoliczności sprawy przemawiały za jego zastosowaniem i zmianą zaskarżonej decyzji;

W świetle tych zarzutów apelujący zmianę zaskarżonego orzeczenia ewentualnie o uchylenie wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przy rozstrzygnięciu o kosztach postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył:

Apelacja ubezpieczonego nie jest zasadna. Trafnie Sąd pierwszej instancji podniósł, że istotą sporu jest w sprawie niniejszej zagadnienie, czy należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy z tytułu wykonywania przez J. N. działalności twórczej uległy przedawnieniu, gdyż w tej części decyzja ZUS z dnia 14 lutego 2011 roku została zaskarżona odwołaniem, a argumentacja ubezpieczonego prezentowana w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji znalazła swe rozwinięcie w apelacji.

Działalność twórcza wnioskodawcy, w tym podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego, trwała od 23 czerwca 1971 roku do 10 marca 1994 roku, a więc ustalała na długo przed wejściem w życie ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2009r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.). J. N. podlegał ubezpieczeniom na podstawie ustawy z dnia 27 września 1973 roku o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (t.j. Dz.U. z 1983r., Nr 31, poz. 145 ze zm.). Do dnia wejścia w życie tej ustawy tj. do 1 stycznia 1974 roku, twórcy nie podlegali ubezpieczeniom społecznym i nie byli objęci systemem zaopatrzenia emerytalnego, o ile nie posiadali ubezpieczenia z innego tytułu. Zgodnie z definicją ustawową za twórców uprawnionych do zaopatrzenia emerytalnego uważało się osoby, które tworzyły oryginalne dzieła w zakresie: literatury pięknej, sztuk plastycznych, muzyki, fotografii, choreografii i lutnictwa artystycznego, będące przedmiotem prawa autorskiego - art. 1 ust. 2. Z mocy art. 15 ust. 1 ustawy powołano przy Ministrze Kultury i Sztuki Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, do zadań której należało m.in. ustalanie okresów działalności twórczej. Natomiast na podstawie art. 8 ust. 1 tej ustawy twórcy zobowiązani zostali do opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne w wysokości 3% zadeklarowanego przychodu z działalności twórczej. Przepis art. 9 ustawy regulował, że za okresy działalności twórczej uprawniające do świadczeń na podstawie ustawy uważało się okresy tej działalności, za które zostały opłacone składki oraz okresy, w których twórca został zwolniony od ich opłacania. Do okresów działalności twórczej zaliczało się okresy tej działalności przed dniem wejścia w życie ustawy uznane przez Komisję, o której mowa w art. 15, pod warunkiem, że twórca opłacał składki za cały okres działalności twórczej po wejściu w życie tej ustawy. Zgodnie z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973 roku w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. z 1974r., Nr 1, poz. 1 ze zm.) organami ustalającymi obowiązek opłacania składek, przyjmującymi deklaracje o przychodach oraz wymierzającymi składki, a także ustalającymi prawo do świadczeń pieniężnych w naturze z tytułu zaopatrzenia emerytalnego twórców i ich rodzin były oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Przepisem § 5 ust. 1 rozporządzenia wprowadzono zasadę, że dla twórcy wykonującego działalność twórczą w dniu wejścia w życie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin, obowiązek opłacania składki powstaje z dniem 1 stycznia 1974 roku. Rozporządzenie to zastąpione zostało kolejno rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 1987 roku (Dz.U. Nr 26, poz. 145) oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 roku w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U. Nr 7, poz. 41 ze zm.). Począwszy od 1 stycznia 1990 roku szczegółowe zasady zgłaszania do ubezpieczeń społecznych twórców i opłacania składek regulowały przepisy § 44-50 tego ostatniego rozporządzenia. Z mocy § 48 pkt 1 - obowiązek opłacania składek powstawał od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął wykonywanie działalności twórczej. Natomiast obowiązujący od 1 kwietnia 1991 roku przepis § 48^a stanowił, że ustanie obowiązku opłacania składek następowało z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym:

- twórca zaprzestał wykonywania działalności twórczej,
- ustalono prawo twórcy do emerytury lub renty, chyba że zgłosił on wniosek deklarujący dalsze opłacanie składek,
- twórca podjął pracę, z tytułu której został objęty przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym, chyba że zgłosił wniosek deklarujący dalsze opłacanie składek.

Twórca, stosownie do § 46 cytowanego rozporządzenia, zobowiązany był dokonać w oddziale ZUS zgłoszenia do zaopatrzenia emerytalnego w ciągu 10 dni od otrzymania decyzji Komisji, uznającej działalność za twórczą i ustalającej datę rozpoczęcia działalności, a ZUS zawiadamiał twórcę o objęciu zaopatrzeniem emerytalnym oraz o trybie i zasadach opłacania składek, a także wydawał legitymację ubezpieczeniową. Z powołanych wyżej przepisów ustawy z dnia 27 września 1973 roku o zaopatrzeniu emerytalnym twórców oraz rozporządzeń wykonawczych wynika, że przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych twórcy także obowiązani byli do bieżącego opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne, a stosowne decyzje Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców składać powinni w odpowiednich oddziałach ZUS w czasie prowadzenia działalności twórczej. Zasady zgłaszania do ubezpieczeń oraz opłacania składek nie odbiegły istotnie od obowiązujących aktualnie. Twórcy mieli obowiązek, podobnie jak obecnie, opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne po przedstawieniu organowi rentowemu decyzji Komisji, powołanej na podstawie poprzednio obowiązującej ustawy. Wcześniejsze przepisy także określały terminy, w których twórcy winni opłacać składki na ubezpieczenie. Zaniechanie tego obowiązku, także wskutek nieubiegania się o wydanie decyzji przez wymienioną Komisję, powodowało przedawnienie należności składkowych, według art. 35 w zw. z art. 36 ustawy z dnia 25 listopada 1986 roku o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 1989r., Nr 25, poz. 137 ze zm.). Na podstawie art. 35 ust. 3 należności składkowe ulegały przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym składka stała się wymagalna. Wprawdzie zgłoszenie do ubezpieczenia przez twórców następowało po przedłożeniu decyzji Komisji, ale obowiązek opłacania składek wynikał z prowadzonej działalności twórczej, jako tytułu do zaopatrzenia emerytalnego. Osoba zajmująca się taką działalnością w rozumieniu ustawy z dnia 27 września 1973 roku powinna zatem ubiegać się o wydanie decyzji Komisji w czasie prowadzenia działalności twórczej oraz przedłożyć tę decyzję organowi rentowemu w celu formalnego objęcia zaopatrzeniem emerytalnym i ustalenia wysokości składek. Także według brzmienia aktualnej regulacji, tj. art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, początek biegu terminu przedawnienia należności z tytułu składek liczyć należy od dnia, w którym składki stały się wymagalne. Na stosunek ubezpieczenia społecznego składa się obowiązek składkowy płatnika oraz obowiązek wypłaty określonych w ustawie świadczeń przez ZUS.

Konieczność zapewnienia stabilizacji stosunków ubezpieczenia społecznego, a w konsekwencji pewność obrotu prawnego, wymaga stosowania instytucji przedawnienia w odniesieniu do ciężącego na płatniku obowiązku składkowego. Przedawnienie należności z tytułu składek ma przy tym w prawie ubezpieczeń społecznych odmienny charakter prawny, niż w prawie prywatnym, jest to bowiem przedawnienie o charakterze administracyjnym (vide wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 maja 2010r., P 29/08, (...)/A (...)). Podobnie jak w innych dziedzinach prawa administracyjnego przedawnienie w ubezpieczeniach społecznych oznacza wygaśnięcie obowiązku składkowego, a nie jedynie wykluczenie możliwości przymusowego dochodzenia należności. Wynika to z art. 31 ustawy w powiązaniu z art. 59 § 1 pkt 9 i § 2 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2005r., Nr 8, poz. 60 ze zm.). Skoro przedawnienie składek nie powoduje przekształcenia zobowiązania w naturalne, jak w stosunkach cywilnoprawnych, lecz jego wygaśnięcie, to odpada podstawa świadczenia i nie jest możliwe zrzeczenie się korzystania z przedawnienia, a więc po stronie ZUS zachodzi brak tytułu prawnego do pobierania składek. Przedawnienie jest także cenzurą czasową, poza którą niemożliwa staje się egzekucja zobowiązania, a dobrowolne uiszczenie zobowiązania skutkuje powstaniem nadpłaty. J. N. zaprzestał prowadzenia działalności twórczej w dniu 10 marca 1994 roku, a zatem wówczas ustał jego obowiązek opłacania składek, zgodnie z regulacją zawartą w § 48^a rozporządzenia RM z dnia 29 stycznia 1990 roku. Należne od wnioskodawcy składki stały się więc wymagalne najpóźniej od marca 1994 roku, toteż uległy 5. letniemu przedawnieniu w 1999 roku (wydłużenie terminu przedawnienia do 10. lat nastąpiło z dniem 1 stycznia 2003 roku i nie objęło składek już przedawnionych). Odwołujący uzyskał na swój wniosek decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców dopiero w listopadzie 2010 roku, a więc po upływie ponad 16. lat od zaprzestania prowadzenia działalności twórczej. Przy niekwestionowanym ustaleniu sporną decyzją, że J. N. podlegał zaopatrzeniu emerytalnemu twórców od dnia 1 stycznia 1974 roku do dnia 10 marca 1994 roku, brak jest podstaw prawnych do konstruowania po stronie organu rentowego obowiązku przyjęcia od wnioskodawcy przedawnionych składek na ubezpieczenie emerytalne, albowiem zobowiązania składkowe za ten okres wygasły. Apelacyjny zarzut prawa materialnego, oparty na twierdzeniu, że składki za okres objęty decyzją nie uległy przedawnieniu, gdyż stały się wymagalne dopiero w dniu 10 stycznia 2011 roku, cechuje jurydyczna niepoprawność. Do określenia początku biegu terminu przedawnienia należności składkowych należy bowiem stosować przepisy obowiązujące w danym okresie, określające termin zapłaty składek, a więc w rozpatrywanym przypadku powołane wyżej przepisy wykonawcze do ustawy z dnia 29 września 1973 roku o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin. Co do zasady przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. art. 36 ust. 4a oraz i art. 47 ust. 1a - wprowadzony od 30 grudnia 1999 roku, regulują sytuację twórców i artystów od dnia wejścia w życie nowego systemu.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 lutego 2010 roku wynikający z tych przepisów sposób i termin opłacania składek przez twórców i artystów nie mogą mieć zastosowania do stanów zaistniałych w okresie, kiedy wymienione przepisy nie obowiązywały (II UK 181/09, LEX nr 590233). Z zapatrywaniem tym koreluje regulacja międzyczasowa zawarta w art. 109 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nakazująca rozliczanie i opłacanie składek należnych za okres do 31 grudnia 1998 roku na podstawie przepisów dotychczasowych. Innymi słowy, ustanowiony w art. 47 ust. 1a ustawy systemowej wyjątek od zasady comiesięcznego przekazywania do ZUS składek na ubezpieczenia społeczne - art. 47 ust. 1, dotyczy tych twórców i artystów, którzy uzyskali decyzję już po rozpoczęciu działalności twórczej, co zdarza się często choćby ze względu na czas trwania postępowania przed Komisją i którzy mogą za cały okres przypadający przed wydaniem decyzji jednorazowo zapłacić składki. Jest to niewątpliwie przywilej ustawowy dla tej grupy, ale jego realizacja jest możliwa tylko pod warunkiem że są to składki należne, a więc nieprzedawnione. Twórca, jak każdy płatnik składek na ubezpieczenia własne, winien zgłosić się do ubezpieczeń w czasie prowadzenia działalności oraz opłacać należne składki i jest to reguła obowiązująca również w poprzednim stanie prawnym. Jeśli zaniecha tego zgłoszenia, wskutek zaniedbania wystąpienia w odpowiednim czasie do Komisji, to musi się liczyć z upływem terminów przedawnienia i brakiem możliwości opłacenia składek za okresy przedawnione. Przyjęcie innej wykładni przepisu art. 47 ust. 1a ustawy systemowej godziłoby w zasadę równego traktowania ubezpieczonych w zakresie obowiązku opłacania i obliczania składek na ubezpieczenia społeczne, wyrażoną w art. 2a ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Fakt, iż w sprawie niniejszej organ rentowy dał na piśmie wyraz możliwości przyjęcia przedawnionych składek w terminie do 10 stycznia 2011 roku, stanowi przejaw nieprawidłowej praktyki. Nie ma wątpliwości, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter norm prawa publicznego, toteż do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych i zaopatrzenia emerytalnego nie stosuje się art. 5 k.c. (vide wyroki SN: z dnia 14 grudnia 2005r., III UK 120/05, OSNP 2006/21-22/338, z dnia 23 października 2006r., I UK 128/06, OSNP 2007/23-24/359, z dnia 16 czerwca 2011r., III UK 214/10, LEX nr 1095955). Chybione są wszystkie apelacyjne zarzuty naruszenia prawa procesowego. Wbrew wywodom skarżącego Sąd Okręgowy nie miał obowiązku prowadzenia szerszego postępowania dowodowego na okoliczność występowania przesłanek do przywrócenia J. N. terminu do opłacenia składek. Sąd pierwszej instancji w ogóle zupełnie zbytecznie prowadził postępowanie dowodowe w tym kierunku, choć stał na słusznym stanowisku co do charakteru prawnego przedawnienia składek w prawie ubezpieczeń społecznych. Jeśli zobowiązanie składkowe wskutek upływu terminu przedawnienia wygasło, to nie jest możliwe nakazanie organowi rentowemu, aby składki bez tytułu prawnego przyjął. Nadto w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych przewidziana została instytucja przywrócenia terminu na opłacenie składek, a ściśle wyrażenia zgody przez Zakład na opłacenie składek po terminie, w odniesieniu do składek na ubezpieczenia dobrowolne - art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy.

Nie może odnieść zamierzonego skutku powoływanie się przez apelującego na zapatrywania wyrażone przez Wojewódzki Sąd Administracyjny z siedzibą w W. w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 października 2010 roku ((...) SA/Wa (...), L.) przede wszystkim z tego powodu, że w przywołanej sprawie Sąd Administracyjny zajmował się możliwością przywrócenia terminu z art. 36 ust. 4a ustawy systemowej, przewidzianego do zgłoszenia się przez twórców i artystów do ubezpieczeń społecznych. Na gruncie rozpatrywanej sprawy występuje zaś problem upływu terminu przedawnienia należności składowych.

Stwierdzając, z powyższych względów, bezzasadność zaskarżenia Sąd Apelacyjny apelację ubezpieczonego oddalił na podstawie art. 385 k.p.c.

Przewodnicząca: Sędziowie:

Wyrok pobrany z

<http://orzeczenia.ms.gov.pl/>